

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 80, desembre 2015, p. 221-226
ISSN: 1133-2190 (ed. impresa); 2014-0037 (ed. digital)
URL: <http://revistes.iec.cat/index.php/TSCG>

Sortida d'estudi a Valls i la serra de Miramar (Alt Camp)

Josep Oliveras i Samitier

El passat dissabte 24 d'octubre, uns quaranta associats varen efectuar la tradicional sortida de tardor, cap a les comarques del sud, concretament a l'Alt Camp, per poder pujar a la serra de Miramar i veure des de la seva balconada bona part del Camp de Tarragona. La sortida de Barcelona va ser a un quart de nou repicat del matí, cosa que féu que, després de la parada tècnica reglamentària, s'arribés cap a les deu del matí al punt de la carretera dita N-240, en el tram que va de Valls a Montblanc pel coll de Lilla, i d'on surt la pista asfaltada que porta a l'antic poble de Miramar. En aquest punt ens trobàrem amb un grup d'estudiants de Lleida i amb la Rosa Anna Felip, que no es perd ni una sortida, a més dels companys del territori que ens farien de guies. Després de fer les presentacions de Jordi Garcia, geògraf, gerent del Consell comarcal de l'Alt Camp, i de Xavier Salat, biòleg, professor de l'Institut Narcís Oller i president de l'Institut d'Estudis Vallencs, iniciàrem l'ascens a la serra, seguint els 2-3 quilòmetres de pista i salvant un desnivell d'uns 150 metres. Passàrem pel mas Balasc, on hi ha unes quantes residències, i seguírem muntanya amunt; un recorregut que aprofità Xavier Salat per donar-nos explicacions sobre la geologia i la vegetació de la zona: materials del Triàsic, amb alguna complicació geomorfològica i vegetació pròpia de la solana mediterrània. En realitat l'anomenada serra de Miramar està formada per tres serres, la de les Guixeres, tocant al Francolí per l'estret de la Riba, la Carbonària, Carbonera o pròpiament de Miramar, i la serra de Jordà que va fins a Cabra del Camp.

En arribar al poble encimbellat a uns 670 metres sobre el mar, ens trobàrem que no poguérem mirar ni el Mediterrani, ni el Camp, perquè una boira ben espessa anava pujant i no deixava veure res a més d'uns quinze metres d'on érem. Això sí, pujàrem fins a l'església d'origen romànic de Sant Mateu, als peus d'on hi havia el castell, des d'on en Jordi Garcia i en Xavier Salat ens donaren alguna

altra petita explicació del lloc, com que Miramar que havia format part del terme del castell de Prenafeta i que des del darrer quart del segle XIII passà a dependre del monestir de Poblet, un domini que persistí fins a l'exclaustració dels monjos a l'any 1835. Miramar va tenir ajuntament propi, i afegim ara que sempre amb pocs habitants, ja que en els fogatges del segle XIV tenia de sis a vuit llars o focs, que com a molt podrien ser una trentena llarga d'habitants, i l'expansió demogràfica del segle XVIII poc els beneficiaria. La descripció que en fa el Madoz i que correspon cap al 1845, diu que amb un horitzó clar i amb prismàtics es pot veure Mallorca, que només hi havia deu cases, produïa blat, llegums i avellanes, i comptava amb algun ramat d'ovelles. Es veu que tenia fama de poble pobre i es deia que "el rector de Miramar quan té sopes, no té pa". En el segle XIX la petita població va ser agregada a Figuerola del Camp, municipi que abans de la fil·loxera arribà als 855 habitants, sumant-hi els de Prenafeta i els pocs de Miramar. El lloc quedà deshabitat cap els anys quaranta del segle passat, per reconvertir-se a la dècada dels setanta en un nucli de segones residències.

Després de què el vicepresident advertís els seus alumnes que l'antiga vegueria de Lleida arribava fins a Miramar, i en vistes que no vèiem gaire més lluny dels nassos, i que la boira refredava, es decidí deixar per un altre dia la pujada a la Cogulla a 789 m. d'altitud, i deixar d'explicar els paisatges que des d'allà es podien albirar, així com altres detalls d'aquesta serralada. En contrapartida es programà seguir en autobús cap el coll de Lilla i anar a trobar la C-14 que segueix el Francolí. D'aquesta forma es podria parar prop de Vilaverd per explicar els problemes que suposen les comunicacions per l'estret de la Riba i veure des del bus l'interessant poble paperer on les fàbriques estaven, i estan encara, disposades en cascada per aprofitar, per mitjà d'un antic rec, l'aigua derivada del Brugent.

Es va fer una parada al costat d'una benzinera a Vilaverd, des d'on Jordi Garcia exposà els problemes de les infraestructures que passen per l'estret de la Riba, i més especialment els problemes del pas per la zona del TAV, que ha de travessar els túnels de Montblanc (el de Camp Magré, de Lilla i el del Puig Cabrer) i el viaducte del barranc de Candí. El projecte inicial del tren d'alta velocitat no va tenir en compte els problemes que podien ocasionar les argiles expansives i els guixos si s'hidrataven. Les conseqüències van ser l'haver de fer unes obres complementàries molt costoses, que en el cas del viaducte va significar omplir de formigó part del barranc, a fi d'aguantar els quatre pilars fonamentals del viaducte, un reompliment que va fer que l'altitud del mateix passés de 70 metres a uns 25-30 metres, i uns costos de 2'9 milions d'euros. En el cas dels túnels es va haver de construir una solera i una xarxa metàl·lica per evitar les deformacions o fractures, amb uns costos parcials de més de 70 milions d'euros. La qual cosa comportà que el traçat del TAV de Saragossa a Barcelona, hagi estat dels més cars, de l'ordre d'uns 14'4 milions d'euros el quilòmetre,

incloses suposadament les obres del pas per les proximitats de la Sagrada Família.

A l'alçada de Picamoixons, on el ferrocarril de Reus a Lleida enllaça amb la línia que ve de Sant Vicenç de Calders per Valls, agafarem la T-742 i donarem la volta a Valls per tornar a la N-240 i anar a dinar a l'agregat de Fontscaldes, al restaurant Cervelló, on vàrem poder menjar bé i ràpid, cosa que és ben d'agrair quan es va amb un grup nombrós i un programa cenyit. Després del cafè, sense copa ni cigar, altre cop cap al centre de Valls, observant en passar les obres inacabades de l'autovia A-27 que hauria d'unir el port de Tarragona amb el de Pasaia.

A Valls ens dirigírem a l'antic Hospital de Sant Roc, del segle XVI, al costat de la plaça del Pati, on hi ha la seu de l'Institut d'Estudis Vallencs, en la sala d'actes del qual tingué lloc una sessió acadèmica sobre els problemes de la rehabilitació del barri antic, a càrrec de Jordi Garcia i de l'arquitecte Sònia Roca, que és també presidenta de l'Associació de Veïns del Barri Antic. S'exposaren els problemes del nucli antic, que des del segle XVII havia anat incrementat la seva densitat, amb moltes cases de quatre pisos d'alçada, cosa que es traduí en què al recinte de l'interior de les muralles, d'unes 12 hectàrees, hi arribessin a viure de deu a dotze mil persones. S'exposà el creixement de Valls en direcció nord, a causa del problema dels profunds torrents del Catllar i de la Xamora que rodegen bona part de la ciutat. S'exposaren els intents de reforma del barri antic que és el que va acollir a la població de les noves migracions, que constitueixen ben bé més d'una quarta part dels habitants del barri. El projecte actual de millora urbana del 2006, que va rebre un ajut de la Generalitat dins els plans promoguts per la Llei de Barris, no consisteix tant a esponjar el barri, a base de destruir habitatges i tenir-hi superfícies buides, sinó a dotar-lo de nous equipaments que el puguin fer atractiu per viure-hi, i que els equipaments comportin l'establiment de noves activitats. En aquest sentit es consideren equipaments importants el Museu Casteller, en fase de construcció, i la nova biblioteca pública de Cal Creus, independentment d'algunes altres actuacions interessants a la perifèria que reforçarien el paper del nucli antic, com l'institut de secundària a les antigues casernes o el recinte del convent del Carme, on recentment s'han descobert unes pintures murals. També hi ha previst que amb el temps es pugui refer l'antiga muralla de Sant Francesc, un cop s'enderroquin les cases que la tapen.

Al final de l'acte hi hagué col·loqui, i el president de l'Institut d'Estudis Vallencs ens obsequià amb una interessant guia de Valls editada per la institució. Seguidament i pel carrer de la Cort anàrem cap a la plaça del Blat, on hi ha la seu de l'Ajuntament. Allà i a la seva sala de plens ens rebé el Sr. Albert Batet, alcalde de la població, que ens dirigí unes paraules sobre la situació urbanística i econòmica de la població. Després de fer referència als vallencs il·lustres, les imatges dels quals decoren la sala, remarcà l'aprovació per tots els grups polítics del nou Pla General d'Ordenació Urbana de la població, el qual rebaixa la

superfície urbanitzable existent amb anterioritat a l'aprovació del pla; i es referí també a l'activitat econòmica de Valls, que actualment és una de les poblacions amb menys atur de la demarcació i compta encara amb una sèrie d'empreses molt importants i actives, com ara Lear, dedicada a components electromecànics de l'automòbil i que compta amb uns 500 titulats superiors, o Ikea, que ha implantat les seves naus d'emmagatzematge logístic per a tota la Península, així com la producció d'aquella mena de mobles de grans dimensions que fan difícil la seva importació des d'altres països.

Un cop acabat l'acte de l'Ajuntament membres de la Societat Catalana de Geografia disposaren encara d'una hora per fer un recorregut pel centre de Valls, que estava especialment animat per celebrar-s'hi la fira i festes de Santa Úrsula, que tenien programada per a l'endemà diumenge, la celebració castellera que enfronta esportivament les colles Jove i Vella.

De nou a l'autocar per tornar a Barcelona, se sortejaren dos exemplars d'*Els paisatges de l'Alt Camp*, obra de Sergi Saladié, amb fotografies de Rafael López-Monné, i gentilesa de la Fundació Ciutat de Valls, així com altres materials cedits pel Consell Comarcal de l'Alt Camp. L'autocar arribà a Barcelona a l'hora prevista, després d'una jornada prou interessant i amb ganes de tornar a Miramar, un dia en què no hi hagi boira i es pugui albirar el paisatge del Camp de Tarragona.

Explicacions de Xavier Salat, referides al medi físic.

Foto: Rafael Giménez-Capdevila

Paisatge tardoral i aparició fantasmagòrica de Miramar, entre la boira.
Foto: Rafael Giménez-Capdevila

El grup, entomant la boira d'advecció marina a l'església
romànica de Miramar (680 m).
Foto: Josep Oliveras

Explicacions de Jordi Garcia, il·lustrades amb el llibre *Els paisatges de l'Alt Camp*.
Foto: Enric Bertran